

Avui es presenta un volum de lectures de l'obra del poeta de Sinera

Espriu és viu

É

CARLES TORNER

"I el país, com el veu el país, senyor Espriu?"

Es un país petit, on tots ens coneixem massa i maldem sovint per no fer res, per no deixar fer res i queixar-nos perquè no fan res ni ens deixen fer res. Potser a tots els petits països passa el mateix."

Lluny de polèmiques, sense grans proclames ni queixes grandiloqüents, entrant gairebé de puntetes, volgudament de puntetes, avui es presenta en societat el llibre *Lectures de Salvador Espriu*. Fa unes setmanes, arran del vintè aniversari de la mort del poeta, n'hi hagué que es queixaren que la seva obra havia estat deixada de banda, el seu saber literari oblidat, i això només perquè en aquella ocasió la seva figura no va ser a les primeres pàgines dels diaris, sense tenir en compte els importants congressos i seminaris de fa dos anys. La presentació d'aquestes *Lectures de Salvador Espriu* ha volgut defugir expressament un estil de commemoracions allunyat del tarannà d'Espriu. No, no és pas cap llibre que hagi estat preparat per celebrar un aniversari, sinó que és el testimoni d'un procés molt més lent, pacient, apassionat, silencios: la lectura.

"No, no és pas cap llibre que hagi estat preparat per celebrar un aniversari, sinó que és el testimoni d'un procés molt més lent, pacient, apassionat, silencios: la lectura"

Al llarg de nou anys llargs, vint-i-vuit autors (poetes, estudiosos de l'obra espriuana, artistes) han anat publicant cada tres mesos la lectura d'un poema, un de sol, de Salvador Espriu. Cadascú ha triat aquell poema que s'havia après de cor, que en algun moment de la seva vida havia quedat indissolublement unit a l'experiència com un mirall d'allò viscut, o que en ser llegit i rellegit s'havia anat despullant fins a aparèixer en la seva nuesa com l'obra d'un mestre de paraules. Per descomptat, al llibre hi ha autors que es recolzen en la poesia d'Espriu per elaborar articles que són manifestos sobre la poesia, o sobre els avatars que ha viscut la projecció pública del poeta. Però també n'hi ha que pouen molt fondo en la dimensió religiosa de la poesia espriuana i la seva lectura de la Bíblia, en el seu diàleg amb la tradició jueva i en la presència de les mitologies mediterrànies en els seus versos. N'hi ha que fan sentir avui mateix la crida

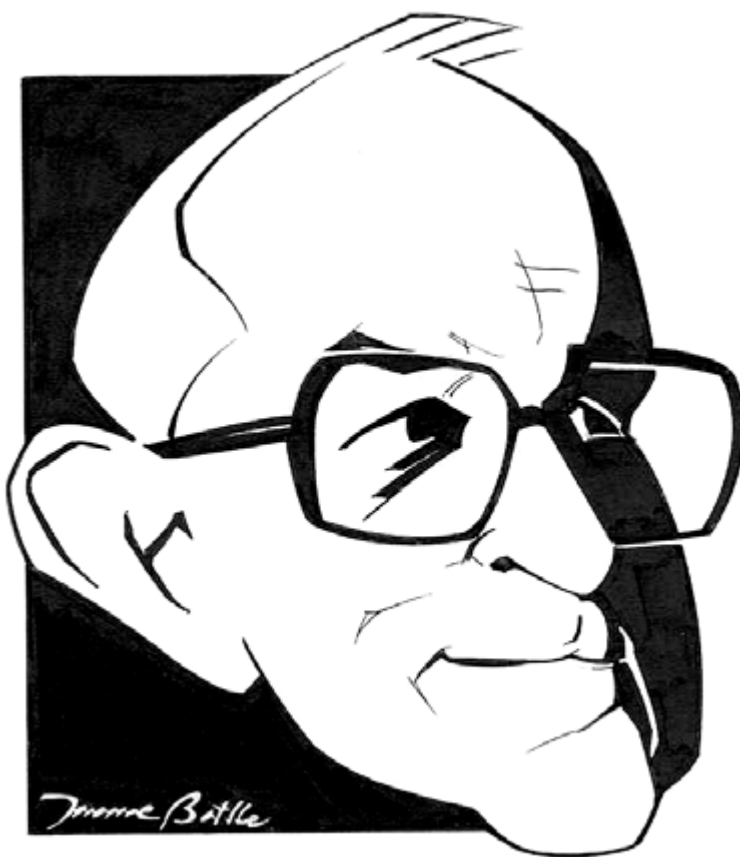
de "Espriu a la classe política, a qui adreça unes imperatives "instruccions per als dirigents dels pobles". N'hi ha que dibuixen nítidament el combat de paraules amb què Espriu dialoga i s'enfronta amb altres artistes -quan replica amb la *Primera història d'Esther*, per exemple, al *Nabí* de Josep Carner, o amb la paraula deformada pel pànic davant una escultura d'Apelles Fenosa o una pintura d'Amèlia Riera-. Dos dels poemes del llibre, un home i una dona, hi parlen de l'únic poema d'amor espriuà. I tots els autors de les lectures s'acosten, segons la lent de cada poema, a la mirada fixa de Salvador Espriu en "la bella dama de la mort".

Del conjunt de lectures sorgeix, potser, una nova imatge del poeta: menys cívica i política, i en canvi més reflexiva, d'una veu molt interior, desolada, juganera, generosa, lucidíssima. Els autors de les lectures dels poemes són Antoni Puigverd, Ramon Balasch, Carles Duarte, Gabriel Planella, Oriol Izquierdo, Lluïsa Julià, Hèctor Bofill, Eulàlia Mas, Isidor Cònsul, Enric Sòria, Mercè Ibarz, Montserrat Abelló, Manuel Forcano, Sam Abrams, Vicenç Pagès, Rosa Delor, Víctor Martínez-Gil, Jaume Subirana, Carles Torner, Susanna Rafart, Sebastià Alzamora, Bartomeu Fiol, Alex Broch, Pere Tió, Joan Margarit, Montserrat Rodés, Arnau Pons i Màrius Sampere.

Es pot reconèixer també la gran literatura per la seva capacitat de tocar públics diferents culturalment i ideològicament. Els autors universals ho són perquè arriben a ser llegits i esdevenen memorables per a persones vingudes d'horitzons allunyats. Perquè

desvetllen arreu la generositat de la lectura. Més enllà del ressò públic que obtingui avui, o de la seva presència als mitjans de comunicació, que la poesia de Salvador Espriu reuneixi, al cap dels anys, lectors i lectores tan diversos, cadascun i cadascuna capaç d'apropiar-se a la seva manera els versos del poeta de Sinera, significa ras i curt que la seva obra és viva i perdurable. Espriu és viu. I aquest vespre, a dos quarts de vuit, al Col·legi de Doctors i Llicenciats de Catalunya (rambla de Catalunya 8, a Barcelona) ens reunirem entorn d'aquestes *Lectures de Salvador Espriu*, pacients i apassionades, per celebrar-ho.

• CARLES TORNER, EDITOR DEL LLIBRE
"LECTURES DE SALVADOR ESPRIU"
(PROA)

JAUME BATLLE

L'editor industrial, com el coneixem avui, va néixer fa poc més de cent anys. Al segle XIX sovint es confonien l'impressor, el llibreter i l'editor. Era difícil de fer-ne un perfil únic perquè en llur majoria eren impremta-llibreria, d'ací el pes que tenia el gremi d'impressors i llibreters.

Però durant el segle XIX a Barcelona hi va haver una puixança del llibre, per bé que la manca de monografies sobre la matèria ho converteix en un laberint. No hi ha, que jo conegui, un repertori d'impressors d'aquell segle. Jordi Verrié i Faget conservava, inèdit, un gran fitxer... D'altra banda, només comptem amb dues monografies senyaleres sobre impressors, la de Santiago Olives sobre Bergnes de les Cases i la de Carola Duran sobre La Renaixença, com a impressor-editor.

El Vuit-cents és un trencaclosques en molts aspectes i per això cal subratllar la vàlua en la investigació i la gràcia de la síntesi de l'obra de Manuel Llanas, *L'edició a Catalunya al segle XIX*, patrocinada i feta pel Gremi d'Editors de Catalunya, que ja han publicat tres volums més sobre la matèria, dos de segles més enrere, escrits pel mateix Llanas, biògraf de Gaziel i

L'edició a Catalunya durant el segle XIX

ALBERT MANENT

que ara ha comptat amb la col·laboració de Montserrat Ayats. Aquell segle turbulent, amb cops d'estat i diverses guerres civils i molts avalots, és tanmateix ric en obres publicades, en llur majoria en castellà. Les censures prèvies que patien es troben al costat dels anomenats *gabinets de lectura*, que eren unes prebiblioteques. L'escolarització era molt deficient i hi havia molts analfabets, però es van posar de moda les subscripcions i les novel·les "per entregues" com a fulletons dels diaris.

En el darrer terç del XIX apareixen editors majoritàriament en català com La Renaixença, L'Avenç i fins i tot la Libreria Española d'Innocenci López, que acabarà fent revistes satíriques en català de gran difusió.

El XIX sobresurten els bells llibres il·lustrats, les edicions romàntiques, amb obres de Rousseau o Georges Sand, per exemple, i les obres de gran qualitat de Bergnes de las Casas. I grans diccionaris tècnics, generals o geogràfics.

Els Brusi, amos del *Diario de Barcelona*, també editen. Recorda Llanas que el besavi de Jordi Rubió i Balaguer fou primer llibreter de vell i després editor. Algunes llibreries-editorials neixen al segle XIX però moren ben enllà del segle XX: Herederos de la Viuda Pla, llibreria Verdaguer, i no cal dir la Libreria Española. I algunes importants editorials religioses com la Subirana, la Libreria Religiosa, on va intervenir molt el pare Claret, o l'editorial Casals o la Hormiga de Oro, que encara subsisteixen a encetar el segle XXI.

No podem oblidar el llibre escolar amb l'editorial Paluzie o la Bastinos, que molts hem conegut. Ni el pes de grans editors, que es consoliden al segle XX, com Montaner y Simón o Espasa, que després a Madrid es convertirà en Espasa-Calpe. Montaner y Simón fou una potència i va tenir sucursals en molts països de l'Amèrica espanyola. L'Avenç fou el símbol del modernisme i de la modernitat.

Llanas parla també dels impressors i llibreters d'altres capitals catalanes de les quals -ho he subratllat alguna vegada- comptem amb monografies. Així ell destaca les ciutats de Cervera, Figueres, Igualada, Lleida, Mataró, Manresa, Olot, Sabadell, Tarragona, Terrassa, Vic (amb una monografia moderna inèdita!), Vilafranca del Penedès i Vilanova i la Geltrú.

Seguir l'itinerari d'impressors, llibreters i editors del segle XIX serà ara més fàcil gràcies a un esforç, que cal remarcar molt, i amb novetats a dojo i moltes notícies inèdites o sintèticament extretes, sobretot d'obres comarcals.

El Gremi d'Editors de Catalunya va posant fites sobre la història del llibre al nostre país.